

Sygn. akt III AUa 810/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Pietkun

Sędziowie: SSA Irena Różańska-Dorosz (spr.)

SSA Jacek Witkowski

Protokolant: Magdalena Krucka

po rozpoznaniu w dniu 13 października 2016 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z wniosku **J. J.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.**

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Świdnicy Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 8 marca 2016 r. sygn. akt VII U 1895/15

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 marca 2016 r. Sąd Okręgowy w Świdnicy VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. z dnia 2 listopada 2015 r. i przyznał J. J. prawo do emerytury począwszy od 29 maja 2015 r.

Rozstrzygnięcie to Sąd pierwszej instancji wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny:

J. J., urodzona (...), na mocy decyzji organu rentowego z dnia 2 września 2008 r. ma przyznane prawo do emerytury nauczycielskiej o symbolu NE od 1 września 2008 r., tj. od dnia ustania zatrudnienia, które to świadczenie jest wypłacane do chwili obecnej.

W dniu 29 maja 2015 r. wnioskodawczyni złożyła wniosek o przyznanie prawa do wcześniejszej emerytury w związku z wykonywaniem pracy w szczególnym charakterze, przy czym organ rentowy dysponował dokumentacją złożoną uprzednio przez wnioskodawczynię na potrzeby rozpoznania wniosku o emeryturę nauczycielską, w tym świadectwa pracy z zatrudnienia w wymiarze pełnego etatu: od 1 marca 1982 r. do 31 sierpnia 1992 r. jako nauczyciel w Przedszkolu (...) w J., od 1 września 1992 r. do 31 sierpnia 1997 r. jako dyrektor przedszkola w Przedszkolu Samorządowym w J., od 1 września 1997 r. do 31 sierpnia 2008 r. jako nauczyciel w Zespole Szkół (...) w Ś.

Na dzień złożenia wniosku o powyższe świadczenie wnioskodawczyni spełniała warunki do przyznania emerytury w zakresie ogólnego stażu ubezpieczeniowego oraz nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego.

W okresie pełnienia obowiązków dyrektora przedszkola wnioskodawczyni przez cały czas wykonywała pracę dydaktyczną nauczyciela grupy „O”, w zmniejszonym wymiarze obowiązujących godzin dydaktycznych, zgodnie z przepisami ustawy Karta Nauczyciela.

Decyzją z dnia 2 listopada 2015 r. strona pozwana odmówiła wnioskodawczyni prawa do emerytury wskazując, że wnioskodawczyni nie udokumentowała wymaganego 15-letniego okresu pracy nauczycielskiej, wykonywanej stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Strona pozwana uwzględniła wnioskodawczyni łącznie 11 lat, 8 miesięcy i 27 dni takiej pracy na dzień 1 stycznia 1999 r., nie uwzględniając zatrudnienia w Przedszkolu Samorządowym w J. w okresie od 1 września 1992 r. do 31 sierpnia 1997 r.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie wnioskodawczyni jest zasadne. Sąd ten zwrócił uwagę, że strona pozwana nie kwestionowała pracy nauczyciela jako wykonywanej w szczególnym charakterze, a tylko wskazywała, że w spornym okresie lat 1992-1997 wnioskodawczyni pracę tę wykonywała w niepełnym wymiarze czasu pracy, z uwagi na pełnienie funkcji dyrektora, a dla uzyskania uprawnień do emerytury konieczne jest, aby praca ta była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko to nie było trafne, bowiem nie jest możliwa ocena charakteru pracy wnioskodawczyni w oderwaniu od pełnionej jednocześnie funkcji dyrektora przedszkola.

Jak zaznaczył Sąd pierwszej instancji przepisy ustawy z 2 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j.:Dz.U.2014.191 ze zm.) w art. 42 regulują zasady dotyczące ustalania czasu pracy nauczyciela zatrudnionego w pełnym wymiarze zajęć, ustalając dla poszczególnych stanowisk i typów szkół obowiązkowy wymiar zajęć dydaktycznych. W ust. 6 cytowanego przepisu wskazano, że m.in. dyrektorowi i wicedyrektorowi szkoły obniża się tygodniowy obowiązkowy wymiar zajęć lub zwalnia się ich od obowiązku realizacji zajęć, a zgodnie z przepisem ust. 7 do obniżenia wymiaru zajęć lub od zwolnienia z obowiązku prowadzenia tych zajęć uprawniony jest organ prowadzący placówkę. Przepis ust. 5 cyt. przepisu stanowi natomiast, że prace wykonywaną w oparciu o ustalenia wynikające z ust. 7 uznaje się w zakresie uprawnień pracowniczych za wykonywaną w pełnym wymiarze zajęć. Dalej Sąd ten podał, że przepis art. 86 ustawy Karta Nauczyciela określa, że nauczyciel oraz członek jego rodziny mają prawo do zaopatrzenia emerytalnego określonego w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z uwzględnieniem przepisów ustawy, z tym że nauczyciel zaliczany jest do pracowników wykonujących pracę w szczególnym charakterze, natomiast przepis art. 91b ust. 1 tej ustawy precyzuje, że do nauczyciela zatrudnionego w wymiarze niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć nie stosuje się m.in. przepisu art. 86 ustawy. Sąd podkreślił również, że zgodnie z treścią przepisu art. 1 ust. 1 ustawy, ustawie podlegają nauczyciele, wychowawcy i inni pracownicy pedagogiczni zatrudnieni w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach oraz zakładach kształcenia i placówkach doskonalenia nauczycieli działających na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. 2004.256.2572, ze zm.), z zastrzeżeniem ust. 2 pkt 1a, 1b oraz pkt 2 lit. a.

Uwzględniając powyższe Sąd ten wskazał, że wnioskodawczyni jako nauczyciel i jednocześnie dyrektor przedszkola niewątpliwie wykonywała pracę wskazaną w art. 1 ustawy (w zakresie obu stanowisk), a łącząc powyższe obowiązki wykonywała je w pełnym wymiarze czasu pracy, co jednoznacznie nakazywało przyjęcie spornego okresu pracy jako wykonywanej w szczególnym charakterze.

Na marginesie Sąd Okręgowy podkreślił, że brzmienie przepisu art. 91b ustawy Karta Nauczyciela wskazuje, że tylko praca nauczyciela wykonywana w wymiarze niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć nie jest pracą w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 86 ustawy. Okresy pracy nauczyciela, wychowawcy i innego pracownika pedagogicznego zatrudnionego w szkołach i placówkach wymienionych w art. 1 pkt 1-5 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U.1982.3.19 ze zm.) w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć podlegają uwzględnieniu przy ustalaniu okresu zatrudnienia w szczególnym charakterze (art. 97 w zw. z art. 86 Karty Nauczyciela). Teza powyższa, sformułowana w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12.02.1985r. II UR

2/85 OSNC 1985/10/16, choć wydana w oparciu o uprzednio obowiązujące przepisy, nie straciła na aktualności wobec zachowania zasad co do uprawnień emerytalnych.

Powyższy wyrok w całości zaskarżył apelacją organ rentowy, zarzucając mu naruszenie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2015.748 ze zm.), § 4 i § 15 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43), art. 1, art. 42, art. 86, art. 91b ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (t.j.:Dz.U.2014.191) przez przyjęcie, że wnioskodawczyni jako nauczyciel i jednocześnie dyrektor przedszkola wykonywała pracę wskazaną art. 1 ustawy Karta Nauczyciela (w zakresie obu stanowisk) i poprzez przyjęcie spornego okresu pracy od 1 września 1992 r. do 31 sierpnia 1997 r. jako wykonywanej w szczególnym charakterze i poprzez przyjęcie, że wnioskodawczyni spełnia wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury i przyznanie prawa do emerytury.

Wskazując na powyższe ZUS wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od wnioskodawczyni na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Kwestia sporu w sprawie dotyczyła oceny, czy J. J. spełniła warunki do przyznania jej emerytury w obniżonym wieku z tytułu pracy w szczególnym charakterze na mocy art. 184 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j.:Dz.U.2016.887), przy czym jedyną przesłanką kwestionowaną przez organ rentowy było udowodnienie przez wnioskodawczynię posiadania co najmniej 15 lat ww. stażu szczególnego. ZUS uznał bowiem, że ubezpieczona wykazała jedynie 11 lat, 8 miesięcy i 27 dni pracy w szczególnym charakterze, natomiast odmówił uznania do tego stażu jej zatrudnienia w Przedszkolu Samorządowym w J. od 1 września 1992 r. do 31 sierpnia 1997 r., w którym to czasie J. J. pełniła jednocześnie funkcję dyrektora tej placówki i nauczyciela, z tym że wymiar jej zatrudnienia był niższy niż wymagane 22 godziny tygodniowo.

Przechodząc do rozważań w pierwszej kolejności trzeba wskazać, że zasady nabywania przez nauczyciela prawa do tzw. wcześniejszej emerytury, które są regulowane w cytowanej wyżej ustawie o emeryturach i rentach z FUS ulegają swoistej korekcie z uwagi na treść art. 91b ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U.2016.1379 j.t.). Co prawda Sąd Okręgowy powołał się na ww. przepis, jednak poprzestał wyłącznie na analizie jego ustępu 1, gdzie przyjęto, że dla nauczyciela zatrudnionego w wymiarze niższym niż połowa obowiązującego wymiaru zajęć nie stosuje się m.in. przepisu art. 86. Sąd pierwszej instancji uznał, że jednoczesne pełnienie przez wnioskodawczynię w spornym okresie funkcji dyrektora przedszkola i świadczenie pracy na stanowisku nauczyciela nakazywało przyjęcie, że łącząc te obowiązki J. J. wykonywała je w pełnym wymiarze czasu pracy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego o ile zaskarżony wyrok jest prawidłowy, o tyle przyjęta przez Sąd Okręgowy argumentacja jest błędna i w takiej wersji koncepcja ta nie powinna zadecydować o uznaniu, że analizowany okres pracy wnioskodawczyni winien być włączony do szczególnego stażu ubezpieczeniowego. Uzasadnieniem dla takiego przekonania jest bowiem brzmienie przepisu, który ma dla rozstrzygnięcia sprawy zasadnicze znaczenie, a który został pominięty przez Sąd pierwszej instancji, a mianowicie art. 91b ust. 2 pkt 3 tej ustawy, z którego wynika, że dla nauczycieli zatrudnionych w przedszkolach, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2 lit. a (przedszkola publiczne) oraz szkołach i placówkach, o których mowa w art. 1 ust. 2 pkt 2, w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć, **w tym do nauczyciela zatrudnionego na stanowisku dyrektora**, mają zastosowanie przepisy art. 9a-9j, art. 22 ust. 3 i 4, art. 49 ust. 1 pkt 2 i 3, art. 51, art. 70a ust. 3, 4 i 6, **art. 86, art. 88 i art. 90.**

Z kolei z art. 42 ustawy Karta Nauczyciela wynika, jak to właściwie wskazał Sąd Okręgowy, przytaczając treść ww. przepisu, wobec czego nie ma potrzeby jego ponownego powoływania, że dyrektorowi obniża się tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć w zależności od wielkości i rodzaju placówki.

Skoro zatem art. 91b ust. 2 pkt 3 ustawy Karta Nauczyciela daje możliwość nauczycielom zatrudnionym na stanowisku dyrektora przedszkola lub szkoły ubiegania się o świadczenie z zaopatrzenia emerytalnego określonego w przepisach ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a jednocześnie z przepisów pierwszej z ustaw jasno wynika, że dyrektor, z racji pełnienia swojej funkcji, ma obniżony wymiar czasu pracy, która to praca uznawana jest za wykonywaną w pełnym wymiarze zajęć, to brak jest podstaw do przyjęcia, jak to stara się dowieść skarżący, że sporny okres zatrudnienia J. J. dotyczył pracy wykonywanej w wymiarze niższym niż wymagany na zajmowanym przez nią stanowisku pracy.

W tych okolicznościach słusznie Sąd Okręgowy zaliczył kwestionowany przez organ rentowy okres zatrudnienia wnioskodawczyni do stażu pracy w szczególnym charakterze, co spowodowało spełnienie przez wnioskodawczynię warunku posiadania 15 lat pracy w szczególnym charakterze i w konsekwencji umożliwiło przyznanie jej prawa do spornego świadczenia.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.

SSA Jacek Witkowski SSA Maria Pietkun SSA Irena Różańska-Dorosz

R.S.